

ΤΖΙΑΝΝΙ ΒΑΤΤΙΜΟ

Περιστάσεις

Θα πρέπει να πω λίγα λόγια για την περίσταση, όχι σχετικά με τη θρησκεία αλλά σχετικά με τη γένεση αυτής της πρωτοβουλίας. Το 1922 ο Τζιουζέππε Λατέρτζα συνέλαβε το σχέδιο να διευρύνει την προσπάθεια της *Ιταλικής φιλοσοφικής επετηρίδας* δημιουργώντας μία ευρωπαϊκή Επετηρίδα –σε μένα και στον Ζακ Ντερριντά εμπιστεύθηκε την υλοποίησή του– δεν έμενε παρά να επιλέξουμε το θέμα. Σκέφτηκα τη θρησκεία και μίλησα γι' αυτό στον Μαουρίτσιο Φερράρις. Λίγο καιρό μετά, τον Νοέμβριο του ίδιου έτους, πριν συζητήσω γι' αυτό με τον Τιερού Μαρσαίς, στις Éditions du Seuil, ο Μαουρίτσιο Φερράρις και ο Τζιουζέππε Λατέρτζα εξέθεσαν αυτό το σχέδιο στον Ντερριντά ζητώντας του να διαλέξει το θέμα· κι αυτός απάντησε: η θρησκεία.

Αυτή η αντιστοιχία, που την αποκαλούν «πνεύμα του καιρού», στα μισά του δρόμου ανάμεσα στην προκαθορισμένη αρμονία και στην καθαρή τύχη, μας φάνηκε επαρκής λόγος για να δεχθούμε τον κεντρικό χαρακτήρα αυτού του θέματος. Οπωσδήποτε οι καιροί έχουν αλλάξει από την εποχή όπου ο Έγκελος έγραφε ότι το θεμελιώδες συναίσθημα της εποχής του εκφράζε-

ται στην ετυμολογία «Ο Θεός πέθανε». Ο «δικός μας» καιρός όμως (που, όπως και εκείνος του Έγγελου, αρχίζει με τη γέννηση του Χριστού) είναι πραγματικά τόσο διαφορετικός; Και αυτό το φαινόμενο, που το αποκαλούν εσφαλμένα «αναγέννηση της θρησκείας» (πιο πολύ στα κοινοβούλια, στην τρομοκρατία και στα ΜΜΕ απ' όσο στις εκκλησίες, που αδειάζουν όλο και περισσότερο), είναι αληθινά κάτι άλλο από το «θάνατο του Θεού»; Αυτό είναι που αναρωτηθήκαμε, όπως όλος ασφαλώς ο κόσμος σήμερα, και αυτό το ερώτημα υποβάλαμε στους φίλους και συναδέλφους που κλήθηκαν να συνεργασθούν μαζί μας.

Καθώς το πνεύμα του καιρού δεν είναι το Άγιο Πνεύμα θεωρήσαμε ότι το να γράψουμε σε συναδέλφους ζητώντας τους δοκίμια «περί θρησκείας» ήταν ένα διάβημα πιο προβληματικό από ποτέ. Γι' αυτό το λόγο οργανώσαμε ένα σεμινάριο, που έγινε στο Κάπρι χάρη στη γενναιοδωρία του Istituto italiano per gli studi filosofici: και τώρα, όπως και πάντοτε, απευθύνουμε στον πρόεδρό του, Τζεράρντο Μαρότα, και στον γραμματέα του, Αντόνιο Γκαργκάνο, τους θερμούς μας χαιρετισμούς. Σ' αυτή τη συνάντηση, που έλαβε χώρα στις 28 Φεβρουαρίου και 1 Μαρτίου του 1994, αναφέρονται σποραδικά τα δοκίμια που ακολούθούν και κυρίως εκείνο του Ντερριντά.

Καταλήγοντας, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε εδώ όλους τους φίλους που απάντησαν στην πρόσκλησή μας, ήλθαν στο Κάπρι και μας παρέδωσαν, μέσα στις προθεσμίες που είχαν οριστεί, τον καρπό του στοχασμού τους. Ιδιαίτερος ευχαριστούμε τον Χανς-Γκέοργκ Γκάνταμερ που, όπως ο Παρμενίδης του Πλάτωνα, δεν φοβήθηκε να αντιμετωπίσει τη θάλασσα των λόγων που άλλη μία φορά όφειλε να διασχίσει.

Μετάφραση από τα ιταλικά
ΜΠΑΜΠΗΣ ΛΥΚΟΥΔΗΣ